FÖRFATTARSLÄKTEN I NORR

Jan Fredman, Burträsk

Ord, skapande och släktskap

Zackrisslåkten är omtalad för sina många berömda författare. Allt börjar med N'Zackri – bonden från Kvavisträsk som är anfader till Sara Lidman, PO Enquist, Torgny Lindgren, Birger Vikström, Åke Lundgren och många fler. Men var stannar det egentligen? Provins uppdrog forskaren Jan Fredman att ta en ny titt på de norrländska författarnas släktband.

an brukar tala om Zackrissläkten – författarsläkten. Det är vida känt att många av våra kära namnkunniga författare och kulturpersonligheter från Västerbotten och nuvarande södra Norrbotten delar anor. Men de härstammar inte alla från Zackris Nilsson på Norsjö 14, Kvavisträsk, Skellefteå socken. Alla är däremot släktingar till Nicodemus Håkansson och hans hustru Margareta Persdotter på Gammelbyn 7, Västomsundet, Burträsk socken, som knyts till Zackrissläkten genom dotterdottern Sara – Zackris Nilssons hustru. Utökar vi släktträdet med två generationer kan vi i författarsläkten från Västerbotten plötsligt räkna in bröderna Henning och Ernst Sjöström från Burträsk och syskonen Anita och Kurt Salomonsson från Hjoggböle. Genom att låta N'Zackri ta några steg åt sidan och istället lyfta fram en annan känd släkt från Burträsk socken, uppdagas alltså en bredare och intressantare bild.

Nicodemus var storbonde och länsman, dessutom anlitad som smed och snickare åt kyrkan. Vi vet ingenting om Margareta, förutom att hon födde många barn. En dotter gifte sig till Hamnen 23, Öjebyn, där maken, länsmannen, var ättling till den rika präst- och birkarlssläkten Rhen. En annan dotter gifte sig till Myckle 3, Skellefteå socken. Där finner man en koppling

att några blivit predikanter och agitatorer – eller tagit till pennan.

) Det politiska,

fackliga och kooperativa

uppvaknandet i senare tid

har säkert också bidragit till

38 · Provins #1, 2012

TIDNINGEN "PROVINS" 1 / 2012

till den inflytelserika Buresläkten på Bureå 8. Ytterligare en dotter gifte sig till Hjoggböle 1a och Bergsbyn 7, också med viss koppling till Buresläkten. Sönerna stannade dock kvar i Burträsk socken. Släktens socioekonomiska status möjliggjorde förmodligen en stimulerande uppväxtmiljö. Vi kan åtminstone anta att läs- och skrivfärdigheter fördes vidare till barnen genom föräldrar och släkt. Denna förmåga kan också spåras till senare ättlingar via de framgångsrika läs- och skrivkunniga soldaterna i Skellefteå socken.

Forskningen på Nicodemus Håkansson och Margareta Persdotter kan alltså lägga till ytterligare några välkända namn till författarsläkten. Fenomenet blir då om möjligt än mer häpnadsväckande. Hur har då detta gått till, undrar man. En västerbottensförfattare har skojat till det och sagt att inaveln varit en förutsättning för utbredningen av de västerbottensförfattare som har gemensamma anor. Någon annan har pekat på betydelsen av läseriet i Västerbotten och bruket att studera skriften hemmavid istället för att uteslutande förlita sig på prästens uttolkningar. Det politiska, fackliga och kooperativa uppvaknandet i senare tid har säkert också bidragit till att några blivit predikanter och agitatorer – eller tagit till pennan. Männen gjorde sina sysslor utanför hemmet och rörde sig i skog och mark eller i olika officiella sammanhang, medan kvinnorna som tog hand om barnen fick utgöra den kanske viktigaste inkörsporten till språkets värld. Fäderna kan ha uppträtt återhållsamt och kargt gentemot barnen, medan mödrarnas roll kan ha möjliggjort en språklig och fantasimässig stimulans. Genom att framgångsrikt gifta bort döttrarna skapade fäderna möjligheter för släkten att spridas geografiskt. Det var på det viset Nicodemus Håkansson-släkten kom att spridas i Västerbotten, som fram till 1810 även innefattade Norrbotten.

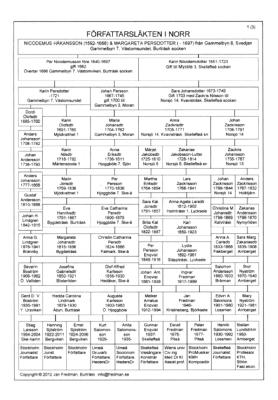
Jag vill till sist framhålla att jag tror att såväl det genetiska som det sociala arvet kan ha spelat en betydande roll ifråga om att föra vidare författartalang från den ena generation till den andra. Den gynnsamma miljön och
mödrarnas viktiga betydelse för barnens tal- och läsutveckling spelar också
en väsentlig roll i det som utvecklats under tiotalet generationer. De som
framträder på den kulturella "scenen" under förra seklet och in i våra dagar
har givetvis haft helt andra möjligheter att utveckla sitt skrivande, musicerande och skapande, allt under det svenska samhällets utbildnings- och välståndsutveckling.

För den moderna människan med rötter i den norrländska författarsläkten är förutsättningarna helt annorlunda. Möjligheterna att göra sig ett namn och utveckla sin talang blir fler. Lusten att bruka ordet i dess olika former tycks dock oförändrad.

Nicodemus Håkansson ägde Gammelbyn nr 7 i Västomsundet åren 1624 och framåt. Han var 45 år i 1637 års roterings- och utskrivningslängd och bör vara född ca. 1592. Hemmanet är 1630 på 5/16 mantal, men år 1649–1654 på 1/2, så hemmanet har ökat i storlek. Han är inte född på hemmanet. Nicodemus är ett ovanligt namn, men det är sannolikt ett modenamn som blir populärt vid den här tiden. Därför finns kanske ingen äldre släkting med det namnet.

KÄLLA: ULF LUNDSTRÖM, SKELLEFTEÅ

Provins #1, 2012 · 39

		F	ÖRFAT	TARSL	ÄKTEN	INOR	3		2 (3)
NICODE	MUS HAKA	NSSON (15	92-1668) &	MARGARET 7. Västoms	TA PERSOC	TTER (- 16		mmelbyn 8,	Svedjan
			Ka	rin Nikodemid	otter 1651-17	723			
				ft till Myckle					
			e	ara Johansdo	Her 1673 174	10			
			G	ift 1703 med i i6 14, Kvavist	Zackris Nilsso	on			
			reors	O 14, KVAVISI	ask, oxellelo				
	Joi					Anna Marata	0		
	Zacki 1708					Nils Zackriss	on-Gök-Kuse -1803		
Nors		räsk, Skelleft	eá sn		Stor	kägeträsk 1,		cken	
Zac	kris	Nils	Hans			Zac	kris		
Joha	nsson	Johansson	Johansson			Nils	son		
1735-1787 1746-1818 Norsjö 14 Norsjö 14			1749-1800	1733-1817 Storkägeträsk 2, Skellefteä socken					
14015			Sara	-	360				
	the	leben	Hansdtr		in .	Anders		han	Zackris
		Johan Nilsson	1790-1866			Zackrisson			
1771-1837		1772-1857	Frik	1766-1849		1767-1841 1772-1853 1		1774-1821	
Norsjö 13, Kläppen Norsjö 14		From	Storkåg	Storkågeträsk 1 Storkåg			Storkågeträsk 1 Storkåg		
			1819-1897						
Märta	Olof	Anders			han	Brita Marg.	Sara	Eva	Zackris
Ostensdtr 1796-1868	Lundmark 1813-1853	Johansson 1815-1908	Johanna From		son -1848	Andersdtr 1798-1886	Helena Johansdtr	Christina Johansdtr	Zackrissoi 1809-187
Klutmark	Klutmark	Granbtrásk	1853-1912		āsk, Ske-á	1000	1805-1878	1806-1873	Storkåget
						Vendla Lov			
Magdalena	Sara J.	Lisa Joh.	Axel Viktor		lisabet	Eriksdtr 1844-1881	Anton	Brita	Johan
Dahlberg 1830-1904	Lundmark 1838-1918	Andersdtr 1854-1952	Forsberg 1872-1945		nsdtr -1898	1844-1881	Andersson 1848-1918	Johanna Väström	Lindmark 1838-190
Norsiö 13	Klutmark	Granbtrásk	Sorsele		-1090 ásk. Ske-á	Hilda Ser	Kågeträsk	1839-1909	Storkaget
1			-			Nilsson		Kågeträsk	
Maria Elis	Karl-Edv.	Eva Joh.	Sven Adolf	Sara Lena	Nils Aug.	1878-1904	Nils	Per	Alfred
Björk	Westerlund	Andersson	Forsberg	Larsdtr	Vikner	Karl Ingv.	Andersson	Enqvist	Lindmark
1871-1947	1864-1951	1883-1937	1907-1990 Majá	1860-1938 Brannas 1	1873-1944 Brannas 1	Lundqvist	1887-1976	1873-1955 Klocktrásk	1877-1953 Brannacki
Bastutjárn	Maursele	Granbträsk	Mala	Brannas 1	Brannas 1	1904-1961	Gran, Sk-å	Kiockträsk	Jörn
Heiga Alb.	Frnst	Birger	Enid	Andreas	Elsa Krist	Britt	Martin	Elof	Elof
Björk	Ernst Westerlund	Birger Wikström	Forsberg	Lidman	Vikner	Forsgren	Lönnebo	Enqvist	Lindmark
1904-1987	1900-1976	1921-1958	1932-	1888-1976	1907-1950	1927-	1930-	1903-1935	1908-199
Bjorkás	Ersmark	Klubbfors	Gargnás	V. Aliden	Ersmark 15	Skogfors	Kágetrásk	Hjoggböle	G. Falmar
					Datas	D	1	Dev Ott	1
Torgny Lindgren			Roger	Sara	Roland Hedjund	Pam Fredman		Per Olov Enquist	
1938-			1951-	1923-2004	1933-	1950-		1934-	
Raggsjö 1			Lycksele	Missenträsk	Ersmark 15	Göteborg		Hjoggböle	
Rimforsa	Skellefteå	Stockholm	Vingåker	Umeá	Bureá	Professor	Linköping	Vaxholm	Skellefteå
Lärare Förfatare	Journalist Museichef	Klara- bohemerna	Sångare	Författare, Heders Dr	Skådespe-	Rektor vid Göteborgs	Biskop eremitus	Författare Regissör	Bygde- forskare
Fortatare HedersDr	Museicher HedersDr	Författare		Umeá univ	lare. Tea- terregissör	Univ.	Författare	HedersDr	iorskare
					,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,				

Kyrkans räkenskaper i Burträsk församling berättar: 1630 betalade Nicodemus Håkansson 14 mark till vinkorn, som skickades till Piteå. 1640 betalade han 1 daler och 11 öre i testamente efter sina döda barn, året därpå 1 öre efter sitt barn och 1652 1 daler efter sitt barn. Han anlitades av Burträsk församling för olika smidesarbeten. 1648 smidde han in några glas, tillverkade kyrkoyxorna och smidde av sitt eget järn två dörrgrepp till Bygdsilliokammaren. Han fick 4 daler för det. 1650 tillverkade Nicodemus ett lås till sakristian och fick 5 mark, byggde i vapenhuset och fick 2 mark, köpte oblater och fick för detta 5 mark och 4 öre, och 5 mark för en järnstång till skorstenen i prästgårdens storstuga.

1652 fick han betalt för två husdörrar, för ett halvt stop vin, för att han byggt för församlingens räkning och för kyrkoyxor. 1653 köpte han oblater i Lövånger och fick för den resan 6 daler, och något för järn och smide i klockarkläppen. 1657 fick han 8 daler för att köpa vin i Kåge och 1/2 mark till pungen.

Nicodemus Håkansson och kyrkvärden Moses Olofsson på Brännan i Bod-

byn fick 1658 betalt för källaren i sakristian och för tullen på vin som de köpt i Kåge. Året därpå fick Nicodemus betalt för tull till vinkornet och för att han satt ett lås på Kaplanstugan. Nicodemus och Olof Olofsson på Näset i Innansjön var under pingsthelgen 1659 till Skellefteå i kyrkans ärenden och fick 2 mark vardera. 1660 renoverade Nicodemus klocksträngen och fick betalt för både klocksträngsrenovering och vin. I Lövånger köpte han majsvin till kyrkan för 8 daler. 1661 får han betalt för järn till klockan, för oblater, för att han köpt vin, för pungen han tillverkat av jute och för en hake i vapenhusdörren. För att gå med pungen i kyrkan fick Nicodemus och Moses i Bodbyn betalt några gånger per år. Med andra ord: Nicodemus Håkansson var en aktad man med kyrkans förtroende. Han arbe-

40 • Provins #1, 2012

		F	ÖRFAT	TARSL	ÄKTEN	IINOR	R	
NICODE	MUS HÁKA	NSSON (15	92-1668) & Gammelby	MARGARE n 7, Västom	TA PERSD sundet, Bur	OTTER (- 1/ träsk socker	697) från Ga	mmelbyn 8, Svedj
Karin Nik	odemidatter	1651-1723		Mai	in? Nikodemi	dotter		
Mon	Gift till kle 3, Skellef				-1696 Gift till			
myc	nie 3, onesei	iea sri		ljoggböle a o		7. Skellefteå :	sn l	
				1				
Sara	Olof	Nicodemus	Marc	pareta	1 0	and .	Lisbeta	
Johansdtr			Mårtensdotter		Gert Mårtensson		Mårtensdtr	
1673-1749 1685-1755 -Lutter Myckle 3 Myckle 3 1691-1716		1654-1736 Hjoggböle a		1658-1747		1676-1765		
Myckle 3	Myckle 3	1691-1716 Myckle 3	Hjogg	phôle a	Hjoggböle	a, Skellefteá	Hedensbyn	
		III/GGG 5						
Nils	Sara	Karin		rgeta		alin	Per	
Zackrisson 1709-1803	Olofsdtr 1710-1798	Nicode- midr	Andersdotter Utter 1693-1775		Gertsdotter 1711-1799		Persson 1712-1792	
Norsjö	Långträsk1	1708-1773	1093	-1170		-1/99 sbyn 7	Hedensbyn	
T.	1	1	Elisabe	et (Elsa)				
Catharina	Anders	Christian	Olofs	dotter	Gerdt	Malin	Jakob	
Nilsdtr	Eriksson	Gabriels.	1722	-1792	Nilsson	Nilsdotter	Persson	
1748-1830	1738-1764 Medie 3	1734-1818	Margareta	Lars	1747-1809	1756-1821	1747-1824	
	Medie 3		Persdtr	Persson	Storkåge	Storkåge	Svartjärn 1	
Elisabeth Eriksdtr		Martha	1748-1824	1750-1818				
1774-1814	Katarina Andersdtr	Christiansd 1768-1809	Christo-	Anders	Anders	Brita	Nils	
	1762-1843	1	pher	Larsson	Gerhards. 1781-1860	Persdtr 1793-1869	Jakobsson 1772-1827	
Eva Cath.	Báck, Sk-á	Johan	Berggren	1782-1860	Drängsmrk	Kågeträsk	Svarttjärn 1	
Andersdtr 1804-1886		Danielsson 1796-1885	1789-1861					
1000	Lars	1/90-1663		Anna Marg Andersdtr	Marta Lov.	Fredrika	Nils	
Eva Lovisa	Andersson	Gustaf	Per	1822-1896	Andersdtr	Fahigren	Nilsson	
Lundmark	1799-1880 Aselet	Lundström	Berggren 1819-1910	1022 1000	1811-1904	1811-1873	1800-1840	
1834-1877	Valence:	1822-1896	10101010	Johanna	Drängmrk	Myckle 5	Svarttjärn1	
				Viksten 1852-1931				
Karolina Charlotta	Anna Magdalena	Karl Johan Lundström	Johan Ferdinand	1002-1001	Mariana V.	Nicanor Fahlgren	Carl Nilsson	
Lidgren	1837-1877	1860-1939	Berggren	J.V.	1855-1915	1850-1929	1832-1867	
1869-1849	Djupfors	Medie	1862-1953	Häggborn 1878-1945	Falfors	Varuträsk 3	Svarttjärn 1	
Edit	Gustaf Alfr.	Karl Gust.	Svegder	Sven	Linda	Erik Hi.	Fredrik S.	
Jonsson	Vallström	Lundström	Berggren	Sigurd	Samuels-	Fahlgren	Carlsson	
1892-1947 bynByske	1873-1929 Rortrask	1894-1923 Degerbyn	1886-1956 Piteá	Haggborn 1905-1985	son 1885-1946	1874-1956 Varuträsk	1864-1918 Svarttiärn 1	
	1	- vgu ojn	1	.200 .000	.200 .040	. erorrest	C.arajani 1	
Rune	Manfrid	Heige	Kurt	Eva	Erik	Karl	Erik S.	
Eriksson	Vallström	Lundström	Berggren	Häggborn	Lundgren	Fahlgren	Karlsson	
1921-2008 Luleá	1917-1993 Rortrask	1918-2007 Degerbyn	1926-1996 Piteá	1941- Bodträsk	1916-1991 Fallfors	1900-1973 Varuträsk	1909-1980 Svarttjarn 1	
1	- webasic	Degdi byii	- 100	Locultain	rantors	varutrask	ovanujarn 1	
Lasse	Margot	UIF	Ake	Liza	Ake	1	Gunda	
Eriksson	Waliström	Lundström	Berggren	Marklund	Lundgren		Lundström	
1949-2011 Piteå	1954- Kågeträsk	1953- Degerbyn	1954 - Piteá	1962 Pálmark	1951- Kusmark		1943- Svarttjärn 1	
ppsala	New York	Skellefteå	Piteá	Stockholm	Malá	Uppsala/	Bygdeträsk-	
örfattare	Politiker Kommissio-	Författare Bygdefors-	Överläkare Bygdeforsk	Journalist Författare	Journalist Författare	Umeå Författare	liden, Bonde Sjukv.bitr.	
Comiker	när, FN HedersDr	kare Doktorand	Författare	ronellare	ronadare	Redaktor	Bygde- & släktforskn.	
	2012 1 5	edman, Burtra						

tade förutom som bonde även som smed, snickare och länsman. Nicodemus Håkansson dog troligtvis år 1662.

Källa: Gunda Lundström, Bygdeträskliden, Burträsk.

Följ Jan Fredmans forskning på: http://fredman.se/fredman.se/ pdfgallery-ac-authors.html

JAN FREDMAN är född 1946 i Kristineberg och uppvuxen i Burträsk. Han har under större delen av sitt liv arbetat som lärare vid Strömbackaskolan i Piteå. Han är numera en flitig släktforskare.

www.fredman.se